

Naujienu Antroji Dalis

NR. 708

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

VLADAS MINGĖLA

Europa jungiasi dvasia ir tuneliais

Yra žmonijoje priežodis: "Vandenynai ir jūros tautas jungia, kalnai — skiria".

Ir tiesa, prie jūrų gyvenančios tautos bei valstybės gyvendavo lobingesnį gyvenimą, jose dažniau klestėjo gerovė, savo laivyno pagalba jos varė prekybą su tolimais užjūrio kraštais; pasižymėdavo karine galybe, civilizacija bei kultūra. Patys tai patyrėm, kai buvome atgavę (1923 m.) Klaipėdos uostą — Lietuvos langą į pasaulį. Jutome, jog mūsų valstybės ekonominis gyvenimas šuoliais pažangavo, kilo krašto ekonominė gerovė, nes nėra pigesnės transporto priemonės kaip laivynas ir jūros keliai. Istorija byloja, jog pajūrio tautos bei valstybės visais laikais reikšdavosi ne tik karo laivynų galybe bei užkariavimais, bet prekyba ir verslais.

Kreipiant žvilgsnį į Italijos žemyną, visais laikais buvo jaučiama jūros įtaka. To krašto žmonių gerovė visad buvo pranašesnė tose srityse, kurios šliejosi prie Tarpžemio jūros. Kaip žinia, Italijos valstybė susikūrė tik XIX a. viduryje, o iki tol egzistavo tam tikras kiekis mažų valstybėlių. Ekonominė gerovė — prekyba bei gamyba iki šiol daugiausia reiškiasi šiaurinėje Italijoje, kur yra sukonzentruota 65% visos krašto pramonės bei gamybos.

Apeninų pusiasalis:

Alpių ir Apeninų kalnai

Italija amžiais buvo atskirta Alpių ir Apeninų kalnų nuo Šveicarijos, Prancūzijos, Austrijos — artimiausių savo kaimynų. Prekyba su tais kraštais vyko aplinkiniais keliais. Apeninų pusiasalis dalina Tarpžemio jūrą į dvi dalis: vakarinę ir rytinę.

Savo laiku tie kalnai, ypač Šveicarijai, buvo tikra Dievo palaima ir apsauga nuo karo baisumų. Tik dėl tų kalnų ir geografinės padėties ši maža valstybė nebuvo jokio priešo nei I nei II pas. karo baisumų paliešta: ji galėjo apsaugoti savo neutralumą. Taigi, Alpių kalnai, be abejo, padėjo šiam kraštui išlaikyti savo nepriklausomybę.

Italiją sudaro: žemynas, pusiasalis ir salos. Iš viso, Italijos susisiekimas jau prieš I pasaulinį karą buvo daug geresnis negu Balkanų pusiasaly. Daugybė Italijos geležinkelių yra elektrifikuota; nedaug beliko garvežiais traukiamų traukinių. Šalia geležinkelių, Italija pirmoji Europoje pradėjo tiesiti specialius automobiliams kelius — autostradas. Italai vieni iš pirmųjų pradėjo statyti Europoje tunelius. XIX a. antroje pusėje

italai pirmieji prakasė tunelius po kalnais (Simplon, Gotthard ir Frejus) ir tuo pradėjo labai sutrumpėjusiu keliu susisiekti bei transportą.

Po II pasaulinio karo Italija jį ieškodama darbo savo žmonėms ėmėsi milžiniškų tunelių statybos. Iškilus Jungtinės Europos idėjai ir ją paryškinus Europos rinkos įvedimu, panaikinus visus sunkumus (vizas, mokesčius) Vakarų Europos valstybių sienomis pereiti, tie tuneliai patapo gyvybės klausimu Italijai, Prancūzijai, Šveicarijai ir kt. kaimyninėms valstybėms. Nepaprastai paūgėjo turistinis antplūdis. Kasmet Italiją aplanko apie 10 milijonų svetimtaučių keliautojų. Tad po II pasaulinio karo susisiekimo ir transporto problema išryškėjo naujų aspektų šviesoje. Trumpiausiu keliu vežama prekė pinga, o aplinkiniais keliais, kad ir jūra — brangsta. Pirmiausia imtasi "Mount Blanc" ir "Mount St. Bernard" tunelių kasimo darbų. Šie milžiniški tuneliai beveik baigti ir šiemet numatoma juos iškilmingai atidaryti susisiekimui bei transportui.

Įdomu pažymėti, jog tunelis po St. Bernardo kalnais yra 5.800 metrų ilgio. Jo paskirtis — palaikyti nuolatinį susisiekimą bei transportą su Šveicarija; tuo tarpu "Mount Blanc" tunelis yra 11.000 metrų, tai yra 11 kilometrų ilgio ir jungs Italiją su Prancūzija. Tuneliai didžiu inžinieriu ir ryžtu planuojami dešimtmečių atečiai. Štai nauji planai numato prakasti tunelius po šiais kalnais: Frejus, Spluga, Stelvio, Brenner ir Cigruga. Neužilgo numatoma sujungti šias Europos valstybes: Italiją, Šveicariją, Prancūziją, Austriją. Milijonus metų nepalieti Alpių kalnynai XX a. technikos stebuklų įtakoje prakiūra tuneliais ir tarnauja žmonijos ekonominei bei turizmo gerovei.

Kaip matome, Europa jungiasi netik bendrosios rinkos ekonominės palaimos būdu, Jungtinės Europos dvasia, bet, svarbiausia, — tuneliais.

Dideliu ryžtu, nemažu tempu naikinama prie šių kalnų besišliejančių tautų bei valstybių izoliacija. Dažniausia tų tunelių prakasimo darbai vykdomi iš abiejų pusių. Štai pažvelgę į didįjį St. Bernardo tunelį, matome, jog jis eina 2000 metrų virš jūros paviršiaus. Juo išvažiuojama Šveicarijos pusėje į St. Remy ir Bourg St. Pierre. Atidarymas susisiekimui numatomas jau šį pavasarį.

(Tęsinys 8-me psl.)

Jaunystė ir grožis, viena iš senesnės kartos buvusi balerina

Dienu Skeveldros

1.

Yra toks makabriškas pasakojimas:

— Ar p. Jonaitis namie?

— Namie. Iki 3 v. p. p.

— O vėliau?

— Vėliau pervežamas į laidotuvių koplyčią...

Tas rūstus "pasiinformavimas" grįžta į atmintį, kai žmogus skaitai "dyvus" su pavardėmis.

Gal dar prisimenate Alg. Vainiaus str. "Tautinės sąmonės puoselėjimas bei jos slopinimas" (žr. "Naujienos"). Stebėjosi A. Rinkūno pradžiamokslis "Kregždutė" ("Žiburiai", Toronto, 1963 m.), kur neberašoma savi vardai, bet prieš I Pasaulinį karą naudotieji įv. "internacionalai", k. a.: Zosė, Juzė, Darata ir t. t. Alg. Vainius toliau štai ką rašė:

"Iš "Kregždutės" leidėjo-autoriaus rimto žodžio šios knygelės pabaigoje nesigauna išpūdis, kad mūsų tautinio vardo palikimas "už durų" galėtų kokiais nors sumetimais būti pateisinamas. Leidyklos vardas taip pat nesako, kad jai mūsų tautinės sąmonės ugdymas būtų svetimas. Pedagoginiai tarimo ir skiemenavimo reikalavimai taip pat nepastoja kelio mūsų tautinių vardu naudojimui, turime jų pakankamai lengvai ištariamų: Aidis, Vytis, Algis, Rasa, Rūta ir t. t. Leidimo teisės, jei litas verčiamas į dolerį, taip pat nėra kliūtimi ir vardu pakeitimui. Taigi nėra jokio pagrindo, kad ši tautinio nusąmoninimo žymė — nerašymas savų lietuviškų vardu į lietuvių kalbos pradžia-

mokslį "Kregždutę" kartotųsi dar ir sekančioje jos laidoje. O visai būtų suprantama ir pateisinama, jei Liet. Bendruomenė, jausdama atsakomybę mūsų tautinio auklėjimo srityje, nieko nelaukdama išimtų šią knygelę iš liuanistinėse mokyklose naudojamų pradžiamokslų skaičiaus ir pasirūpintų išleisti pataisytą su lietuviškais vardais ir lietuviškai dvasiai pritaikintą lietuvių kalbos vadovėlį".

2.

Juokas juoku, bet mane makabriškai nuteikia chronikos žinutės, pvz., Vytauto ir Birutės pirmagimis pakrikštytas Džian Pider vardais, arba Kėstučio ir Gražinos pirmagimė... (tarkime: "neišskaitome").

Dar juokingiau, kai ana, lenkų "nacionalizuotas" Vytautas — Witold — užsienio spaudos pilnai parašomas ir paskaitomas. Ir TV pranešėjų... pabrėžiama, kad... vardas europinis. Taip buvo su Witoldu Lutoslawski, kurio kūriniai buvo atliekami (ir transliuojami per radiją ir TV) Minneapolis, Stockholm, Haga ir eilėje kitų miestų (sostinių).

Arba dar:

— pernai įgarsėję tarptautinių muzikos konkursų laimėtojai: (už operą) Witold Rudzinski, (už...) Witold Kotonski.

3.

Šiluvos koplyčios statybos chore "kažkoks" disonansas(?), kažkoks "nepriklausomas balsas", ir reikia džiaugtis, kad... nelygu prelatas prelatui. Ir taip, (Nukelta į 2 psl.)

DIENU SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 psl.)

M. Krupavičius rašo:

"Gaila, kad dabartyje šv. Kazimieras lyg išslydo iš mūsų gyvenimo, kaip išslydo, ar teisingiau pasakius, išstumta šv. Aušros Vartų Mergelė. Tą klaidą mes turime atitaisyti. Tos dvi šventės turi būti mums ne tik bažnytinės, bet ir patriotinės šventės. Jos turi būti švenčiamos su atitinkamais parengimais visur, kur tik yra lietuvių didesni ar mažesni telkiniai. Ne duokim progos lenkams džiūgauti, kad patys lietuviai atsidėjo lenkų naudai ir Vilniaus, ir šv. Aušros Vartų Mergelės, ir šv. Kazimiero. Su lenkais byla dėl tų klausimų dar nebaigta. Tais reikalais su jais teks turėti nemažą sunkumą. Į tuos reikalus reikia įvesdinti ir mūsų jaunimą, kuris, mums pasitraukus iš šio gyvenimo, užims mūsų vietą. Jam, kaip ir mums, Vilnius, Aušros Vartų Mergelė ir šv. Kazimieras turi būti ne tik žinomi, bet ir lygiai brangūs, kad sugebėtų dėl jų kovoti su tokiu pasišventimu, kokiu per amžius kovojo visa lietuvių tauta".

4.

Londono lenkų spauda rašo (pabraukta mano! J. C.):

"kad lenkybė išsilauko plotuose, kurie jau 1918 metais buvo atskirti nuo Lenkijos, tai geriausia įrodo lenkų literatūros vakaras Jeziorsuose, lietuviškame miestelyje į pietvakarius nuo latvių Daugavpilio..."

Kas tie Jeziorsy? ogi... Zarasai.

Be komentaru!

5.

Vilniaus "Literatūroje ir Me-ne" šitaip P. Averka recenzuoja A. Liobytės knygutę vaikams "Mėnuo saulų vedė":

"Knygelė atitinka pagrindiniams vaikų literatūros reikalavimams, kuriuos nurodė drg. Chruščiovas savo sveikinime leidyklai "Detskaja literatura".

Ar begali būti kita "atskira nuomonė"?!

6.

Sniečkus ir Paleckis lankosi viename baudžiaviniame ūkyje (bolševikų terminu, Kolūkyje!) ir mato, kad ant sienų kabo Nikitos, Gagarino, popiežiaus ir JAV prezidento atvaizdai. Ir klausia:

— Kam tie paveikslai?

Ir atsako kolchozininkas: — Meldžiuos į juos.

— ?!

— Ogi štai kaip: kai žvelgiu į Chruščiovą, tariau "Tėve mūsų". Kai į Gagariną: "...kurs esi danguje". Kai į popiežių: "Teesie šventas Tavo vardas", o kai į Johnsoną: "...teateinie Tavo karalystė".

J. Cicėnas

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 21, 1964

Šeštajam medžiui reikėjo dar paaugti

Apie mūsų literatūrą, vaizduojančią okupacijos ir Krumino knygą

Anais gerais nepriklausomo gyvenimo metais Lietuvoje vienas kitas silpnėsi ar pradendantis mūsų rašytojas, paklaustas apie jo kūrybinius planus, kartais, numojęs ranka, pasiskusdavo, kad gyvenimas esąs pilkas, nesą gerų temų, todėl sunku ką geresnio parašyti. Tokių skundų, žinoma, netekdavo išgirsti iš mūsų stipresniųjų rašytojų, kurie ir tame tariamai pilkame gyvenime surasdavo pakankamai įdomių temų. Kartais net ir kokia trumpa laikraščio kronikos tražiška ar komiška žinutė jiems būdavo akstinas sukurti novelę ar net didesnį kūrinį.

Niekas tuomet tikrai negalėjo nujaušti, nors debesyse virė Europos vis tamsėjo, kad netrukus du totalistai diktatoriai paruoš mūsų ramiai tautai ir kaimynams, anot vieno poeto, "pačią velniškiausią velniavą", kuri dar iki šiolei tebesitėsia jau beveik 25 metus.

Dabar jau joks mūsų rašytojas negali skųstis, kad nebūtų temų. Jų daugybė, nors vežimu vešk! Ir dar kokių temų? Ogi tiesiog sofoklišku, šekspyriskų, dostojevskiškų! Ir jos ne iš kokios mitologijos ar iš žilos istorinės praeities, bet iš pačio šių dienų gyvenimo, kuri kiek vyresnio amžiaus žmonės savo akimis matė, savo kailiu pergyveno.

Matėme tą visą tokios trapios žmogiškosios būties tragizmą ir kartais net kažkokį košmariską komizmą. Matėme, koks gali būti bekrastis visą gyvenimą apgaubias melas ir priespauda. Patyrėme, koks kartais esti begalinis kai kurių žmonių fanatizmas ir apjaukimas, kuris juos paverčia baisesniais už žvėris. Supratome, iš kur kyla tas neapsakomas plačiųjų liaudies sluoksnių skurdas, nes jį gimdė manijakų kabinetuose sugalvotas dogmatizmas, paralizavęs visą gyvenimą. Stebėjome, kaip vienas kitas iki tolei pagarbiu laikytas tautietis staiga, anot Vilkolakio, "persivertė per galvą" ir pradėjo šliaužioti. Bet taip pat matėme, kaip visame tame kančių, kraujo ir ašarų košmare labai dažnai sužibėdavo ir nepaprasto žmogiško taurumo bei didvyriškumo pavyzdžiai. Tie baisūs bandymų metai gimdė ne tik šliaužus, bet ir išdidžius arsus arba erelius, kaip kalbininkai liepia juos vadinti.

Kiek gi mūsų rašytojai, patys būdami visų tų įvykių liudininkai, panaudojo šias temas savo kūryboje? Tenka apgailestauti, kad palyginti nedaug. Per visą praėjusį dvidešimtmetį Vakarų pasaulyje esą mūsų rašytojai šiomis temomis mums davė apie tuziną romanų, keletą dramų ir gal keliolika kitokio įvairaus pobūdžio kūrinių, kaip kalėjiminiai ar kacetiniai pergyvenimai, okupaciniai atsiminimai ar tremties klaidžiojimai. Daugiau turime šiomis temomis poetinių kūrinių ir smulkesnių

apysakaičių, kurių daugumas pasirodė perijodikoje ir, deja, joje ir pasiliko.

Žinoma, visa tai papildė mūsų literatūrą. Daugumą jų mes mieliai skaitėme ir diskutavome. Tuo būdu ir būsimoms kartoms yra šiek tiek pavaizduotas tas siaubingas laikotarpis. Bet vis dėlto reikia prisipažinti, kad iki šiolei dar neturime nė vieno tikrai stipraus, monumentalesnio kūrinio apie tą laikotarpį. Su iki šiolei turimomis knygomis mes vargu ar galime kur plačiau pasirodyti už savo kremo ribų. Tai aiškiai parodė ir V. Ramono "Kryžių" išleidimas anglų kalba, nors kai kurių mūsų sluoksnių tas romanas ir buvo laikomas bene pačiu iškiliausiu šios srities kūriniu mūsų literatūroje. Man rodos, kad B. Sruogos "Dievų miškas", kun. St. Ylos "Žmonės ir žvėrys Dievų miške" (abi jos vaizduoja tą patį pacinį Suthofa kacetą), pora A. Skėmos dramų ir viena A. Landsbergio drama iki šiolei tebėra stipriausi mūsų kūriniai, parašyti šiomis temomis.

Laisvoj visuomenėje, žinoma, niekas negali rašytojui įsakinėti apie ką ir kaip jis turi rašyti. Galima tik pageidauti. Ir atrodo, kad būtų visai logiška, jei mūsų rašytojai pirmoj eilėj stengtųsi panaudoti šias temas, atiduotų duoklę tautos kančioms ir savo pergyventam laikotarpiui, o tik jau paskui galėtų sau laisvai dainuoti apie Orfejus medžių ar Zeuso dukteris. Juk visa tai, ką rašytojai matė, pergyveno, patyrė, gali būti, kaip vokiečiai sako, einmalig žmonių istorijoj ir todėl verta tai užfiksuoti savo kūryboje. Nėra abejonių, kad ir būsimų kartų rašytojai naudos šių laikų temas savo kūrybai, nors patys bus jų nepergyvenę, o tik girdėję ar skaitę. Taigi, mūsų dienų rašytojai turi kai kurių pirmenybių, o ir per tuos 25 metus jau, atrodo, susidarė pakankama perspektyva sukurti nors vieną kitą monumentalesnį kūrinį, ko mes seniai laukiame, nežiūrint visų emigracinių sunkumų kūrybiniam darbui.

Žvelgiant gi plačiau, žinoma,

tenka stebėtis, kad iki šiolei, per beveik 50 metų nuo bolševizmo įsitvirtinimo Rusijoje, pasaulinė literatūroje nepasirodė nė vieno kūrinio, kuris būtų nors kiek panašus į Servanteso "Don Kichotą" ar nors į Haško "Saunųjį kareivį Šveiką". Tokie kūriniai geriau pavaizduotų visą bolševizmo absurdiškumą negu ilgi traktatai su su šimtais citatų ir statistinių duomenų arba kokie sentimentalūs romanai. Medžiagos gi tokiems kūriniams net per daug. Užtenka prisiminti kad ir bolševizmo karalius, ypač garsųjį Josifą I. Anot anos nemirtingos Anderseno pasakos, visi matė, kad karalius visiškai nuogas, bet, komunistų partijai vadovaujant, milijonai žmonių ilgus metus turėjo nuolatos šaukti, kad karalius apsirengęs puikiausiais drabužiais. Visi matė, kad karalius yra psichopatiškas žudikas, razbaininkas, didelis bailys, bet milijonai pavergtųjų ir kai kurie pakviesėliai užsieniuose (tarp jų ir mūsų šiekiniai bimbinkai) rėkė, kad tai didžiausias pasaulio genijus, kilnios širdies žmogus ir visų prispaustųjų ir išnaudojamųjų tikras draugas ir užtarėjas...

Iš tos nedidelės Vakarų pasaulyje esančios mūsų rašytojų grupės, aišku, negalime laukti tokio masto kūrinių. Juos gal geriausiai galėtų parašyti rašytojai, patys buvę komunistai ir ilgesnį laiką pagyvenę Sovietų Rusijoje, taigi, maždaug tokio tipo rašytojai, kaip Ant. Koestleris. Tačiau ir Koestleriui neteko pažinti pačio bolševikinės sistemos dugno: NKVD tardymų, kalėjimų ir kacetų. Kaip užsieninis komunistas, vos tik apie metus pagyvenęs Sovietijoje, jis vėl laimingai grįžo į Vakarų Europą. Savo rašytojų tarpe mes neturime ekskomunistų, bet ir iš tos bolševikinės patirties, kurią jie gavo, atrodo, būtų galima tikėtis sulaukti stipresnių kūrinių.

2.

Tokios maždaug mintys sukosi galvoje, pradėdant skaityti londoniškės Nidos ne per seniai išleistąją Juozo Krumino knygą "Šeštasis medis". Ruseno vilties kibirkštėlė, kad gi štai mes susilaukėme kūrinio, kuris bus pranašesnis už jau turimus. Deja, teko nusivilti, nes pasiro-

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiame šios rūšies aptarnavimus 30 metų.

dė, kad jis net silpnėnis. Nors Nidos leidykla "Šeštąjį medį" pavadino romanu (pagal apimtį gal tikrai jam tiktų šis vardas, nes knyga turi net 360 pusl.), bet iš tikrųjų nedaug jame tėra tikro romano elementų. Tai tik žymiai ir daug kur nereikalingai išplėsta ir atskiesta apysaka.

Malonu pastebėti tik tai, kad J. Kruminas nepanoro visą savo gyvenimą pasilikti vien tik poetui. Jis pabandė ir kitus literatūros žanrus. (Kai nemaža kitų mūsų rašytojų, kaip velionis F. Kirša, B. Brazdžionis ir kiti, pasiryžę išlikti vien tik poetai ir vengia pabandyti parašyti ką nors proza). "Šeštasis medis" yra tik antrasis didesnis J. Krumino prozos kūrinys. Pirmasis buvo trumpas romanėlis "Naktis viršum širdies", Gabijos išleistas 1950 m. Kiekvienas literatūros mėgėjas, nors ir nieko daugiau nežinodamas apie autorį, perskaitęs šiuos jo prozos kūrinius, tuojau pasakys, kad jų autorius turi būti poetas. Taip jau daug kur Krumino prozoj kyšo lyrizmas, kad jis tuo atžvilgiu gal yra unikumas mūsų literatūroje. Lyrizmas prozoj turi plusų ir minusų. Jis daug kur atskiedžia "rimtą" prozos stilių, dažnai labai ištesia sakinių, apkraudamas jų nereikalingais žodžiais, pasikartojimais ir jaustukais, bet iš kitos pusės jis dažnai ir "paperka" jautresnę skaitytoją.

J. Kruminas iš tikrųjų ir buvo gana talentingas poetas, aktyviau lietuviškoj spaudoj pradėjęs rodytis maždaug nuo 1935 metų. Jis yra sukūręs nemažą vertingų eilėraščių ir keliolika stiprių baladžių. Bandė jis šį tą ir dramose bei literatūrinės kritikos srityje, taip pat yra išvertęs apie tuziną įvairių romanų. Jis buvo produktyvus plunksnos žmogus, ypač daug dirbęs Vokietijoje. Mirė džiovos pakirstas 1951 m. birželio 1 d. vienoj džiovininkų sanatorijoje Vokietijoje, turėdamas tik 37 m. amžiaus.

"Šeštojo medžio" siužetas prabėgoms apima porą paskutiniųjų laisvo gyvenimo metų ir yra daugiau sukoncentruotas į pirmosios bolševikų okupacijos laikotarpį. Romanas nutruksta maždaug po poros mėnesių vokiečiams Lietuvą okupavus. Jei ne autoriaus mirtis, mes tik-

riausiai dar būtume sulaukę jo antrojo tomo apie vokiečių okupaciją, o gal net ir trečiojo — apie pabėgėlių gyvenimą Vokietijos stovyklose.

Vyriausias romano herojus yra Jonas Vindeikis, smulkaus ūkininko sūnus, Kauno universiteto studentas. Tačiau nei ką, nei kaip jis studijuoja, autorius plačiau savo veikale nemini. Atrodo, kad tai daugiau amžino studento tipas, kuriam sėkmingai studijuoti trukdė ir sunkios materialinės sąlygos. Be to, iš knygos nematyti, kad mokslas arba politika labai kvaršintų Vindeikiui galvą. Iš tikrųjų jis yra paklydęs tarp dviejų moterų: tarp fabriko darbininkės Anitos, kuri yra faktinė jo žmona; laukianti kūdikio, ir iš tolimesnio provincijos miesto dažnokai į Kauną atvykstančios poniutės Alisos. Ir niekaip jis iš to užburto rato negali išeiti: vieną dieną jis nutaria galutinai vesti Anitą, bet jau kitą dieną jis vėl visas savo viltis koncentruoja į Alisą.

Kūrinio intriga yra menka ir gana nevykusiai susukta. Skaitytojai daug kas lieka neaišku ir nepatinkama, ypač gi ta provokacija su lagaminėliu komunistinės literatūros prie šeštojo medžio, paplėntėj už miesto. Provokatorių įprašytas tą lagaminėlį paimti, Vindeikis areštuojamas mūsų policijos ir patenka į kalėjimą, iš kurio jis išsėina tik bolševikams Lietuvą okupavus, jau kaip "kankinys už darbo žmones" ir pradeda savo karjerą pas bolševikus.

Vindeikis Kaune turėjo keletą draugų, kurie buvo opozicijoje prieš tautininkų režimą ir kartais turėjo šokių tokių kontaktų su Kauno darbininkais. Jie nebuvo komunistai, bet eserai (socialistai revoliucionieriai), kurie anksčiau Lietuvos gimnazijose ir universitete buvo žinomi aušrininkų vardu. Vindeikis mano, kad ir jis toks esąs, bet visas jo charakteris ir visa jo tolimesnis gyvenimo eiga rodo, kad jis gal tik per klaidą buvo patekęs į aušrininkų tarpą. Lietuvos aušrininkai kaip tik pasižymėjo stipriomis asmenybėmis, kieta charakterio vyrais, kurie nesilankstė nei prieš savus, nei prieš svetimus fiolnus. Gal geriausi jų pavyzdžiai yra poetai K. Boruta ir K. Jaku-

bėnas, kurie buvo persekiojami ir mūsų tautininkų valdžios, taip pat ir bolševikų. K. Jakubėnas buvo bolševikų nukankintas. O Vindeikis autoriaus pavaizduotas toks jau bevalis, toks jau suglebėlis, bet vis dėlto savotiškas garbėtroška, karjeristas. Iš kalėjimo išėjęs ir nuėjęs kurį laiką pailsėti į ligoninę, Vindeikis tvirtai prižada vienam jį aplankiusiam draugui nestoti į komunistų partiją, bet kai po kelių valandų jį aplanko komunistinis partorgas, kartu buvęs su juo kalėjime, jis, nė žodžio nepasakęs, pasirašo pareiškimą įstoti į kompartiją.

Aprašant bolševikinį laikotarpį autorius keliose vietose gana ryškiai pavaizduoja, kokius žmones bolševikai atsiuntė iš Rusijos Lietuvą komunistinti ir kaip jie čia jautėsi. Yra ir daugiau vykusių epizodų, bet vis dėlto jie neišperka gana didelių knygos trūkumų. Gal tų trūkumų ir būtų buvę mažiau, jei autorius dar būtų pagyvenęs ir kruopščiau visą šį didžiulį savo darbą pertvarkęs. Dabar gi kūrinys rašytas paskubomis ir išleistas knyga be rūpestingesnės redakcijos. Nida bent turėjo pataisyti kai kurias vietas, kur aiškiai prasilenkta su chronolo-

gine įvykių eiga. Autorius rašo apie Prancūzijos žlugimą tuo metu, kai žlugo Lenkija, o taip pat Klaipėdos krašto pagrobimą autorius mini metais vėliau negu jis iš tikrųjų įvyko.

Tačiau, nežiūrint šių ir kitų trūkumų, "Šeštąjį medį" skaityti įdomu ir verta. A. Jn.

FOR WOMEN ONLY!
Sauna Baths — Whirlpool baths, vapor baths — Swedish massages, for Arthritis, Neuritis, sciatica and back trouble
AUSTIN SULFUR VAPOR BATHS, INC.
5721 W. Lake St. — Tel. 261-0161

IŠTEKANČIŲ MERGINŲ DĖMESIUI!
Pilnai paruošiam vestuvių puotą ir parūpinam viską kas jai reikalinga, kaip:
• Maistą • Gėles • Muziką • Nuotraukas • Salę • Nuomojamus rūbus • Pakvietimus ir t. t.
Viską surašom į vieną bendrą sąskaitą.
ABSOLUTE WEDDING & PARTY SERVICE
6034 West Irving Park Road
Phone for appt. 777-5488
Garantuotas jaunajai paslapties išlaikymas.

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI, PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MAŠINŲ FONDIŲ ATLIKSI DIDELI IR GARBINGA DARBA. KIEKVIENA DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG USSR)

Labai patikima ir vadovaujanti firma Jungtinėse Valstybėse, turinti daug patyrimo siunčiant dovanų siuntinius į visas USSR dalis. Tūkstančiai klientų patenkinti. Visi siuntiniai apdrausti. Gavėjas nieko nemoka. Skyriai svarbesniuose miestuose. Visi mūsų skyriai turi sandėliuose pašrinktinai aukštos kokybės prekių dovanoms žemomis kainomis.

Dėl nemokamų informacijų ir kainoraščių susižinokite su bet kuriuo mūsų skyriumi.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street	CH 3-2583
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-6245
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON, Mass. — 359 West Broadway	Tel. 268-0068
• BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave.	Tel. 233-8030, 246-0215
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
• NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	PO 5-5892
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
• WATERBURY, Conn. — 6 John Street	PL 6-6766
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2868
• YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave.	GR 6-2781

GRAMERCY SHIPPING COMPANY

IŠTEIGTA 1945 — TURINT MASKVOS USSR VNESPOSYLTORG LEIDIMA — TURINTI DEPARTMENT OF BANKING AND INSURANCE (USA) LEIDIMĄ IR DRAUDIMĄ.

BE MUITO DOVANOS Į USSR:
Siuvamos mašinos, automobiliai, dviračiai, šaldytuvai, skalbimo mašinos ir daug kitų.

MŪSŲ SKANIŲ IR AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO PRODUKTŲ SIUNTINIAI

SIUNTINYS "R" ikainotas \$36,75
1 svaras degintos kavos,
1 svaras Cacao, 1 sv. šokolado,
2 sv. virimui alyvos, 2 sv. cukraus,
2 sv. ryžių, 1 sv. sūrio,
2 sv. rūkytų lašunukų, 2 sv. rūkyto kumpio, 2 sv. džiovintų vaisių.

AUKŠTOS KOKYBĖS MEDZIAGOS

Reikalaukite mūsų sąrašų.

GRAMERCY - N. Y.
118 EAST 28th STREET # 906
NEW YORK 16, N. Y.

New York telephone MU 9-0598

Atidarytas darbo dienomis 9—5:30, šeštad. 10—1, sekmad. uždaryta.

PINIGAI Į USSR

Pilnai garantuotas pristatymas per dvi savaites. Pilnai išmokama. Gavėjo pasirašyti kvitas.

Kursas: 9 rubliai už \$10.

Už pataršnavimą mokėstis iki

\$35.00 — \$3.50.

Virš \$35.00 — 10%.

GRAMERCY - N. J.

744 BROAD STREET, # 925
NEWARK, NEW JERSEY

Pinigų ir siuntinių persuntimas į Vakarų ir Rytų Vokietijas, Rumuniją, Lenkiją, Vengriją, Čekoslovakiją ir t. t.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

7 METAI

NR. 6 (199)

IŠEJUSIAM NEGRĮŽTI

Mano draugui Juliiui Kaupui -
klajokliškų vasarų atminimui

Palauk! Tu nusineši saulę
ir vėją savo širdy ir plaukuos.
Mano paukščiai seka tau iš paskos...
Mano vėjas... Tavo galva šviesiaplaukė
skendė, tartum baltam debesy,
saulės ir vėjo ir paukščių sparnų mirtesy...
Palauk! tu nusineši mano vasarą savo širdy!

Atėjai per sodo šešėlius dainuodamas...
Tavo akys šypsojosi: Štai! kaip ateina geri draugai!
Akys mėlynos, mėlynos akys, dulkėti, šviesūs plaukai.
Ir iš tolo skamba šaltinių ir upių juokas.

Iš džiaugsmo maniau sutruks man širdis.
Mano sodo medžiai staiga antrąkart pražydo.
Aš juokiaus ir kalbėjau tau: Liūdesys?
Tokio keisto žodžio aš nežinau! Nematytos

gėlės žydi tikrai po kojų mums. Beržai pakelė
tikrai supas apsvaigę vėjui ir saulėj...
Ir kaip nesilenkti prie kiekvienos gėlės?!
Ir kaip nepamot kiekvienam praplasnojančiam
paukščiui?!

Tu lengvai randi miške pažįstamą medžio pavėšį.
Tu man rodai rades, išpiautas tilto grubioj atramoj.
Tau kedena vėjas plaukus, palaidus ir šviesius...
Tekla upės, dainuodamos teka tvankioj tylumoje...

Palauk! Tu nusineši vėją ir saulę savo širdy!
Palauk! Mano paukščiai skrenda tau iš paskos...
Mano rankos nemoka nešti kelionės lazdos.
Tu nusineši vasarą savo širdy.
Palauk! man užklojo akis
liūdesys.

HENRIKAS NAGYS

"Po vėlnių! Gal ir netinka taip pradėti, mieli draugai, bet negaliu iškentėti nenusikeičęs. Yra žmonių, kurie atrodo rimti ir visai išmintingi, kurie moka tvarkyti savo praktiškus reikalus, bet kurie, įsivaizduokite, netiki pasakom. Tik pagalvokit, netiki pasakom! Jie mano, kad pasaka yra fantazijos vaisius, įsivaizduotas dalykas, graži iliuzija, taigi, netiesa. Į tai galima atsakyti tik taip: pasaka yra šventa tiesa ir joje nėra nė krislo melo. Kas to nesupranta, man rodos, kažkur stokoja dvasios ir nėra pilnas žmogus. Aišku, kad pasaka yra literatūra. Ji parašyta savotiška forma. Ji vartoja simbolius ir perkeltą prasmių turinčius vaizdus, panašiai kaip tie vartojami mūsų sapnuose. Jei į pasaką žiūrėsime kaip į šifruotą laišką, rimtai, bandydami atspėti jos prasmę, staiga mums sušvis paslėpta mintis. Prisipažinsiu, kad mėgstu skaityti pasakas ir jas laikau rimta literatūra".

Sitokios yra Juliaus Kaupo, turbūt, paskutiniojo straipsnio, pirmosios mintys. Tokios pat kaip ir Julius Kaupas... šiltos, malonios ir draugiškos. Mes, kurie artimai su juo susigyvenome, visuomet prisiminsime jo nuoširdų draugiškumą, rūpestingą dėmesį, ramų ir nuosaikų būdą.

Kaip sunku įsivaizduoti suvažiavimą Tabor Farmoje be Juliaus Kaupo... Be Juliaus aktyviai, bet nuosekliai ir ramiai dalyvaujančio diskusijose po skaitų, be Juliaus gan nuobodžiu balsu bevystančio intriguojančias istorijas literatūros vakaruose, be Juliaus besišypsancio asmeniškuose pokalbiuose ir vartojamų aplinkumoje. Be Juliaus...

Julius Kaupas — rašytojas, kritikas, literatūros publicistas, gydytojas gimė 1920 metais Kaune ir netikėtai mirė 1964 metais kovo mėn. 1 d. Čikagoje.

Baigęs Vytauto Didžiojo Universiteto medicinos fakultetą ir Tuebingeno universitetą, dar studijavo tapybą Ecole des Arts et Metiers (Freiburge) ir filosofiją ir literatūrą Freiburgo universitete. Pirmuosius literatūros darbus pradėjo spausdinti Lietuvoje. Vokietijoje 1948 metais išleido pasakų ir fantastinių istorijų rinkinį "Daktaras Kripštukas pragare", už kurį gavo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus jaunimo literatūros premiją. Kurį

laiką redagavo Sambūrio Šviesa leidžiamą žurnalą "Šviesa". Aktyviai dalyvavo akademinio jaunimo veikloje, su kuriuo santykių nenutraukė ir Amerikoje. Buvo išrinktas Santaros Garbės Filisteriu. Gyvendamas Amerikoje plačiai bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje rašydamas kritikos straipsnius (dažniausia Coppeliaus slapyvardžiu) ir savo prozos darbus. Prieš pat mirtį užbaigė ruošti spaudai novelių rinkinį.

Julius Kaupas... užbaikime šį trumpą Juliaus Kaupo prisiminimą pradžioje cituoto jo straipsnio pabaiga (iš "Metmenų" septinto numerio):

"Kartais man atrodo, kad visas pasaulis yra užkeikta piliis, Kartais, kai lyja, kai viskas pasidaro nuobodū, kai žmonės tampa pilki ir neįdomūs, pradėsi svajoti apie kitiškesnį pasaulį, kuriame būtų daugiau saulės ir juoko. Dulkėti Čikagos šaligatviai, jos tvankūs ir girgždą tramvajai ir tuščios Detroito gatvės naktį yra tarsi laukinėm rožėm apaugusi piliis, kur visi miega, laukdami, kol ateis pasakų karalaitis, pabučiuos miegančią karalaitę, ir staiga visi nubus ir taps gyvi. Tada dings gyvenimo rutina ir pilkuma, visi nusiims dulkėtas kaukes ir pamatysime juos tikrus. Dabar tokie stebuklai įvyksta tik retai. Vaikštai su nepažįstamu žmogum, nors jis ir tavo draugas, vakare, rūkai pypkę ir kalbiesi, arba atsiverti knygą ir skaitai, ir staiga supranti tą žmogų. Jis sušvinta vidine šviesa ir tampa tavo broliu. Tada žinai, kad nebisi vienas ir kad drėgni miestų mūrai, aplipinti suplyšusiais plakatais, turi kažkokią prasmę. Viskas tada atrodo kaip pasaka. Tuomet ir tie žmonės, kurie iki šiol netikėjo pasakom, pamato, kad pasaka yra paslėpta tiesa.

Martha's Vineyard, 1962".

VĒL METMENIMS PASIRODŽIUS

Septintasis Metmenų numeris ką tik pasiekė skaitytojus. Kaip ir pirmieji šeši jis yra skoningai išleistas, bet kas svarbiausia savo turinio lygiu ir originalumu tęsia ankstyvesniųjų numerių pradėtą tradiciją. Reikšmingiausių ir įdomiausių septintųjų Metmenų straipsniu reikia skaityti Jono Vėlaikio jaunųjų Lietuvos rašytojų apžvalgą. Jo autorius objektyviai įvertina pokarinės kartos literatūrinės tendencijas ir atsiekimus; ypač, jų bandymus išsiveržti iš socialistinio realizmo varžtų ir būti autentiškais savo individualių pasaulių kūrėjais. Reikia tikėtis, jog panašių straipsnių, nagrinėjančių kultūrinį okupuotos Lietuvos gyvenimą rasime ir sekančiuose Metmenų numeriuose.

Dr. Marija Gimbutienė rašo apie Dievo sąvoką senojoje baltų religijoje. Šis straipsnis yra paremtas latvio religijų istoriko Haraldo Biezais knygoje surinktomis žiniomis apie mūsų prosenelių tikybą. Taip pat pagrindinėje žurnalo dalyje atskiruose straipsniuose Julius Kaupas įrodinėja pasakų reikšmę vaikams ir suaugusiems, gi Vytautas Kavolis nagrinėja žmoogiškuosius humanistinio ir heretiškojo individualizmo pradus. Pirmasis autorius skaitlingais pavyzdžiais atskleidžia tiesioginį ryšį tarp pasakų fantastinio pasaulio ir kasdieninės realybės. Kavolis abu pradus suveda į atsakingojo individualizmo formulę, kurią autorius turbūt skaito lietuvių visuomenininko idealu.

Pagrindinėje dalyje dar randame Algimanto Mackaus poetinį atsiveikinimą su Antanu Škėma, Jurgio Janavičiaus eilėraščius, Antano Gustaičio eiliuotą humorą ir ištraukas iš Algirdo Landsbergio komedijos Meilės Mokykla, arba: Amerikos imperatorius.

Apžvalgų ir aktualijų skyriuje Vytautas Doniela išsamiai straipsnyje palygina krikščionybės

(daugiausia katalikybės) ir liberalizmo skirtumus bei panašumus. Autoriaus pagrindinė tezė yra, jog tarp jų neturėtų būti konflikto, nes liberalizmas yra tolerancijos ir sąžinės laisvės ideologija, kuri neatstovauja jokios pasaulėžiūros. Liberalizmą galima vadinti ideologiniais rėmais, kuriuose visiems yra garantuojamos lygios teisės ieškoti ir atrasti tiesą. Doniela taip pat pastebi, jog istoriniai liberalizmo ir krikščionybės konfliktai dažniausiai būdavo iššaukti katalikų bažnyčios netolerancija visų tų atžvilgiu, kurie neišpažino jos religinės dogmos ar buvo priešingi jos politiniams bei ekonominiams interesams.

Vincas Trumpa straipsnyje "Elitas ir 'Grįžimas į Liaudį'" gina tremtinikiškąją liaudį ir duoda pylos mūsų elitams. Kaip jis teisingai pastebi, tėvynės melė, nepriklausomos valstybės interesai, rezistencija ir panašūs konceptai yra dažnai tremties politinių bei kultūrinių veiksmių ir individualių senienas atstovaujančių dogmatikų piktnaudvojamam savo barokravusiomis idėjom pateisinti ar užmaskuoti.

Donatas Šatas kruopščiai parengtoje studijoje nagrinėja paskutiniuosius okupuotos Lietuvos mokslininkų užsimojimus ir atsiekimus, o A. J. Greimas pateikia turbūt patį įžvalgiausią iki šiol pasirodžiusį Algimanto Mackaus poezijos įvertinimą. Alina Staknienė entuziastiškai interpretuoja Vytauto Janavičiaus Pakeliui į Atėnus, gi Hona Gražytė kritiškiau pažvelgia į Juozo Kraliaus istorinį romaną Titnago Ugnis. Šiame skyriuje taip pat randami nuotaikingi Romo Viesulo atsiminimai apie Adomą Galdiką.

Julius Šmulkštys

Darbai ir žygiai

— Netikėtai mirusio rašytojo dr. Juliaus Kaupo raštams išleisti yra sudarytas specialus

komitetas, Julius Kaupo Raštams Leisti Komitetas planuoja išleisti pilną pomirtinę laidą, kurion įeitų Juliaus Kaupo klasiškujų pasakų pluoštas, anksčiau išspausdintas vardu "Daktaras Kripštukas pragare", prieš mirtį spaudai baigtas parengti jo novelių rinkinys, ryškesnieji straipsniai kultūrinėmis temomis ir literatūrinės vertės turį rašytojo laiška. Juliaus Kaupo raštų išleidimas neabejotinai būtų stiprus įnašas į lietuvių literatūros aruodą.

Raštams Leisti Komitetan įeina: Valdas Adamkavičius, dr. Kazys Ambrozaitis, Kazys Braudūnas, Vitalija Bogutaitė, dr. Adolfas Damušis, dr. Juozas Girnius, Marius Katiliškis, dr. Vytautas Kavolis, dr. Kęstutis Keblys, dr. Ferdinandas M. Kaunas, Algimantas Mackus, dr. Vytautas Majauskas, dr. Vytautas Mileris, dr. Henrikas Nagys, Alfonsas Nakas, Alfonsas Nykaniliūnas, dr. Kostas Ostrauskas, prof. Justinas Pikūnas, Liūnė Sutema, dr. Vytautas Tauras, dr. Jonas Valaitis ir Vytauto Didžiojo Universiteto medicinos fakulteto XX laida.

Komitetas kreipiasi į visus, kam tik mirusio rašytojo Juliaus Kaupo atminimas yra brangus, prisidėti piniginiu įnašu prie jo raštų išleidimo: "Įprasmingame savo talką kūrybinės amžinybės dvelkimu, pagarba mirusiam rašytojui ir meile lietuvių literatūrai". Įnašai siunčiami Komitetui adresu: Valdas Adamkavičius, Tabor Farm, Sodus, Michigan 49126.

Santaros - šviesos Federacijos Valdyba savo ruožtu taip pat kreipiasi į visus Federacijos narius prašydama jautriai ir gausiai reaguoti į Juliaus Kaupo Raštams Leisti Komiteto kreipimąsi. Rašytojas Julius Kaupas, Santaros Garbės Filisteris, visuomet būdavo su mumis mūsų suvažiavimuose, literatūros vakaruose, bendruose darbuose. Būkime dabar kartu su juo jo raštų išleidimo darbe.

Rašytojo dr. Juliaus Kaupo laidotuvėse Detroito Santaros šviesos Federaciją atstovavo ir jos vardu atsisveikinimo žodį tarė inž. Valdas Adamkavičius, Federacijos Valdybos vicepirmininkas. Atsisveikinimo programai vadovavo Federacijos Valdybos narys poetas Algimantas Mackus. Kapinėse paskutinį žodį tarė poetas Henrikas Nagys, Federacijos Kultūrinės Kolegijos pirmininkas. Be jų laidotuvėse dar dalyvavo Santaros Garbės Filisteriai Marius Katiliškis, Kostas Ostrauskas, Liūnė Sutema ir Vincas Trumpa bei "Metmenų" žurnalo redaktorius dr. Vytautas Kavolis.

Tenka ypač pasidžiaugti, kad rašytojo dr. Juliaus Kaupo, nuširdaus ir tolerantiško liberalo, laidotuvėse žmogišku jautrumu dalyvavo visų pažiūrų lietuviai, ypač velionies profesiniai bendradarbiai rašytojai ir gydytojai.

Rašytojo Kosto Ostrausko dramas "Žaliojoj Lankelėj" ir "Pypkę" stato Lietuvių Teatras "Atžalynas" balandžio 11 ir 12 d. Jaunimo Centre, Chicago-

je. "Pypkę" režisuoja aktyvi Federacijos narė Dalia Bylaitienė, talkininkaujant rež. Jurgiui Blekaičiui, o "Žaliąją Lankelę" — dažnai artimai Federacijai talkininkaujantis Jonas Kelečius. Abiejų vienaveiksmių dramų dekoracijos yra dail. Vytauto O. Virkau.

— Dr. Vytauto Kavolio, Defiance kolegijos profesoriaus, straipsnis "Art Style as Projection of Community Structure" (Meninis stilius kaip bendruomenės struktūros išraiška) išspausdintas Sociology and Social Research žurnalo š. m. sausio mėnesio numeryje.

— Advokatas Algimantas Kėželis, Santaros šviesos Federacijos Valdybos narys, yra pakviestas Lietuvių Skautų Brolijos teisiniu patarėju.

— Clevelando Vyrų Okteto koncertas Jaunimo Centre vasario 22 d. buvo Chicagos visuomenės labai šilgai priimtas. Koncertan atsilankė virš 400 žmonių ir su gyvu įdomumu sekė koncerto programą, kuri susidėjo iš lietuvių liaudies dainų bei populiarios ir pramoginės muzikos lietuvių ir užsieniečių kompozitorių.

Programos metu Oktetas publikos net keletą kartų buvo išprašytas bizuoti ir papildomai dainavo.

Oktetui vadovauja ir kūrinius harmonizavo bei Oktetui pritaikė jaunas muzikas Rytas Babickas, energingas populiarios muzikos lietuvių tarpe puoselėtojas ir skatintojas.

Koncertą suruošė šviesos - Santaros Chicagos skyrius, tuo užbaigdamas savo gan gausią šio sezono kultūrinę programą.

— šviesos-Santaros Kolegijos Chicagos skyriaus vasario mėnesio susirinkime paskaitą skaitė dail. Bronė Jameikienė apie Havajų liaudies meną. Paskaita buvo gausiai iliustruota spalvotom nuotraukom. Be to dail. B. Jameikienė turėjo atsivežus ir įdomių Havajų meno pavyzdžių. Paskaita buvo primta su dideliu susidomėjimu. Susirinkime apsilankė ir dr. Julius Kaupas, po dviejų dienų netikėtai miręs Chicagoje. Tai buvo paskutinis jo viešas pasirodymas.

Susirinkimo metu buvo renkamos prenumeratos žurnalui "Gimtoji Kalba". Tai labai naudingas, keturis kartus per metus išeinąs žurnalas, skirtas lietuvių kalbos aktualiems ir praktiškiems klausimams nagrinėti. Sekantis skyriaus susirinkimas, kurio metu bus renkama ir nauja skyriaus valdyba, įvyks ko vo mėn. 27 dieną 8 val. vak. K. Dirčio svetainėj, 4500 So. Talmann Ave.

— Santaros šviesos Federacijos visuotinis metinis suvažiavimas įvyks, kaip visuomet, rugsėjo mėnesio pradžioje (8—13 d. d.), tuojau po Darbo dienos savaitgalio. Federacijos nariai kviečiami taip susitvarkyti atostogas jau dabar, kad galėtų suvažiavime dalyvauti visą savaitę.

reikia - viską tik
"Naujienos" teikia

DAINUOJAME SU LIONE JUODYTE

Dėl didelio žmonių poreikio grynai lietuviškų dainų, Lionė Juodytė naujas LP-1003 Albumas jau išleistas. Gaunamas tose pačiose vietose, kur pirmosios Juodytės plokštelės buvo gaunamos.

Kaina \$5.00 viena.
Norintiems įsigyti dvi plokštelės,
LIONE JODIS AT
TOWN HALL
ir
DAINUOJAME SU
LIONE
abi plokštelės už \$8.00.

Didesniems kiekiam duodame nuolaidą.
Prašome siųsti užsakymus su čekiu:

ALEX MATHEWS,
256 Union Ave.,
Brooklyn 11, N. Y.

RAIKES 5c TO \$1.00 STORE
Offering 2 Locations to Serve You
6816 WINDSOR AVE. 5940 WEST 35TH STREET
BERWYN, ILL. CICERO, ILL.
Serving their area with ALL DIME STORE NEEDS
Open for your convenience 9 AM — 9 PM daily, Saturday 'til 6 PM.
DO COME IN AND BROWSE AROUND!!

BARNET 5c & 10c STORES

New Location: 208-10 South Cicero Avenue
• Servicing Chicagoland's Area with Complete Everyday Dime Store Needs •
OTHER LOCATIONS:
8319 South Racine 1816 Blue Island Avenue
7440 Cottage Grove 6802 West Roosevelt Road
551 West 120th Street Oak Park, Illinois

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

VELYKŲ DŽIAUGSMAS BUS VISIEMS

ne tik mažiems, tik reikia laiku kreiptis į FELIKSĄ MACKEVIČIŲ — BRIGHTON BAKERY savininką ir jis parūpins Jūsų Velykų stalui visokius skanumynus: tortus, babkas, Baumkuchena, šokoladinius kiškus, kiaušinius ir kitokius skanumynus.

FELIKSAS MACKEVIČIUS savo gaminiams pasižymėjo jau Lietuvoje, o dabar jau yra visų lietuvių ir kitataučių mėgiamas Chicagoje ir apylinkėse.

Nors BRIGHTON BAKERY artėjančioms VELYKOMS yra gerai pasirošusi su naujaisiais ir nepaprastai skonio kepiniais, bet prašo ir šeiminių bendradarbiavimo, kad nereikėtų prieš pat šventes dirbti per naktis, tai savo užsakymus paduokite tuojau pat, o tada ir F. MACKEVIČIUS ir šeiminkės — bus patenkintos. Užsakymus galite paduoti asmeniškai atsilankę, laišku ar telefonu Virginia 7-1250.

BRIGHTON BAKERY

2457 W. 46th Place. Chicago 32, Illinois

Brighton Bakery kopinių reikalaukite visose maisto krautuvėse.

SPAUDOS PABIROS

J. JAŠINSKAS

Išsiaiškinimas su didžiūnu

a) Įvadinis skirsnis.

Visokių atsitikimų ir įvykių pasitaiko žmonių gyvenime. Visai galimas dalykas, jog galėjo būti ir šitoks įvykis:

Vienos neturtingos ir nedidelės kolonijos, kuklumu ir didėlu darbštumu pasižymintius gyventojus užpuolė kaimynystėje esą labai didelės kolonijos gerai pasiruošę ir visokeriopai ginkluoti plėšikai. Jie netikėtai puolė mažosios kolonijos gyventojus, padėgė jų namus, sulaužė aplink buvusių tvorą ir pradėjo veržtis į degančius namus, žudydami kukliosios kolonijos gyventojus ir grobdami jų turtą. Nuo užpuolikų gintis ir gelbėti degančius namus stėjo ne tik mažos, nors gerai pasiruošusios, kolonijos gynikų gretos, bet ir visi gyventojai: kas kuo galėdamas, kaip sugėbėdamas — neišskiriant moterų ir vaikų. Tačiau užpuolėji jaučė ir žinojo, jog jie vieni yra persilpnai atmušti užpuolikus ir išgelbėti savo namus. Todėl skubiai buvo pasiūti pasiuntiniai į artimesnes ir tolimesnes draugiškas kolonijas prašyti skubios pagalbos. Kaimynai, į kuriuos buvo kreiptasi, pripažino pagalbos reikalingumą užpuoliesiems, pasibiaušė užpuoliku kaimynų ir pažadėjo, nors po ilgokio dėsimo, prašomą pagalbą. Visų pirma pradėjo rinkti savanorių-kovotojų būrinius. Bet savanoriai, nežinia dėl kokios priežasties, nestojo pasiruošę ir gynybos ginklus mokantieji naudoti kovotojai, o tikrai paprastai nemokšos, artimo meilę savo širdyse juntą vyrukai.

Laikas bėgo, kaip vėtra. Užpuolėji gynėsi, tikėdami sulaukti paramos; plėšikai vis smarkiau ir bauriau veržėsi į degančius namus, gynėjų eilės retėjo, bet jie gynėsi ir kai kur pradėjo stumti užpuolikus atgal. Tuo laiku iš draugiškųjų kaimynų buvo gauta žinia: mūsų kolonijoje neatsiranda savanorių, mokančių vartoti ginklus, bet siūlėsi kovoti nemokantieji. Ką darysi: teatsiuntie nors neparuoštų kovotojų. Gal mes patys suspėsimė juos paruošti, gal dar atsitaikysimė iki tie nemokantieji galės pagelbėti mums. Taip ir buvo pranešta pagalbą pažadėjusiems kaimynams. Ir šitė laiką pradėjo siūsti: saujelę cukraus, drabužių, labai mažą skaičių ginklų ir galiausiai kovoti neparuoštus mažiuolius dalinėjus. Laiko buvo prabėgę daug, gynėjų eilės išretėjusios ir išvargusios, o gerai ginkluotos, gerai pasiruošusios ir iš savo kolonijos vis naujais pastiprinamos plėšikų gaujos vis puolė, vis smarkiau degino namus ir vis bauriau žudė besiginančiuosius. Pagaliau keletriopai stipresniems plėšikams pasisekė įsilaužti į užpuoliosios kolonijos degančių namų vidų. Čia jie dar labiau pradėjo siautoti. Ir kai buvo pradėtos nau-

doti iš geraširdžių kaimynų gautos, palyginti, labai mažos apsigynimo priemonės ir šiek tiek ginklus vartoti pramokytos, taip pat tų geraširdžių kaimynų atsiųstos savanorių kovotojų grupelės, gynėjų jėgos buvo išsekę: dauguma išžudyti, dar daugiau tysojė sužeisti, arba buvo puolantių plėšikų pagrobti. Užpuolėji buvo priversti pasiduoti ir prašyti... pasigailėjimo. Geraširdžių kaimynų pagalba liko visai bevertė, nes ji buvo ir maža, ir suteikta tik tada, kai užpuolėji nebepajėgė ją naudoti...

Ir labai stebėjosi geraširdžiai kaimynai galvodami: "kodėl jie ten neatsilaikė, kodėl neatinušė plėšikų ir neišgelbėjo savo namų, nes mes jiems tiek daug ir tokios vertingos paramos suteikėm!..." Net ir kai kurie pasaliečiai vėliau stebėjosi, kodėl mažos, kuklios, bet nepaprastai darbščios kolonijos gyventojai, gaudami trupinius paramos ir daug pažadų tos paramos atsiųsti, neatsilaikė ir sukupo po šimteriopai stipresnios plėšikų gaujos smūgiais...

Šitoks įvykis galėjo būti gyvenime, nesgi jame visokių netikėtų dalykų atsitinka...

b) Atsakymas didžiūnui J. Žilui.

O šitaipos tikrai buvo.

Pracitų metų gruodžio mėn. 28 d. Naujienų II-je dalyje nr. 696 įdėtose "Spaudos pabirose", kalbant apie Suomiją; tik ne apie suteiktą jai pagalbą jos karo su Rusija 1939-40 m. laikotarpyje, viename sakinyje buvo tarpelė: "... tačiau nesulaukėm iš laisvojo pasaulio tautų jokios pagalbos, buvo paklupdyti..." ir t. t. (pabraukimai visur mano, J.). Dėl šitos tarpelės labai susijaudino ponas P. Žilys ir padaręs griausmingai rūstų veidą "pabirinko" adresu, Clevelande išeinančiame triskart savaitiniame laikraštyje Dirva, nr. nr. 21-22 pasikvietęs į talką pasaulio didžiūnus; Suomijos maršalą Mannerheimą, buv. Suomijos užsienio reikalų min. V. Tanner'į, buv. Anglijos min. pirm. W. S. Churchill'į, Sovietų Sąjungos — "Istorija Velikoi otečestvennoi voiny Sovietskago Sojuza 1941-1945" (sovietų šaltinių ir juose patiektų faktų niekada negalima imti už gryną pinigą, nes visiems yra žinoma, kaip komunistai moka klastoti istoriją ir gyvenimo faktus, J.), buv. Prancūzijos min. pirm. E. Daladier'ą, Anglijos buv. min. pirm. Chamberlain'ą ir Švedijos per radiją paskelbtą komunikatą apie Suomijai suteiktą pagalbą to karo metu, prausia veidą J. Jašinskui už... Naujienų skaitytojų klaidinimą ir netiesos skelbimą. (O kaipgi bus su tais Naujienų skaitytojais, kurie Dirvos neskaity? Jie ir paliks tuoti "pabirinko" paskelbtuose "meltose". Argi ponui P. Žilui jų visai negaila? J.).

Kaip ir kodėl atsirado "pabirose" ana tarpelė? Labai paprastai: autorius žinodamas,

kad to karo metu Suomijai laisvosios pasaulio tautos nesuteikė (frontui lūžus ir besikaujančiam ruošiantis kapituliuoti atsiųsta krislo mažumo pagalba nėra jokia parama) pagalbos gerai paruoštais įvairių ginklų rūšių kariais ir ginklais tą tarpelę ir įrašė. Jeigu būtų buvę kalbama tema, kokią Dirvoje gvildena P. Žilys, "Kokią pagalbą kare prieš sovietus gavo Suomija" —, Jašinskas gal būtų plačiau ją nagrinėjęs, tikrai, reikia įsaktiškai pabrėžti, visai kitaip interpretuodamas. Būtent, atsižvelgdamas į karo eigą, jo apimtį, laiko reikalavimus ir suteiktos pagalbos dydį tokio karo apimties ribose. Maždaug pagal karišką statutą, kuriame labai aiškiai ir trumpai nusakyti aukščiau minėti ir nepaminėti karo metu reikalavimai ir vienu ar kitu atveju suteiktos pagalbos vertingumai. Juk ir aklam aišku kaip dieną, kad karo metu teikiama pagalba visiškai skiriasi nuo kitų gyvenimo katastrofinių įvykių išilkiems žmonėms teikiamos pagalbos, pvz., žemės drėbėjimo, uraganų, gaisrų, potvynių ir t. t.

Atvirai kalbant, dėl tos tarpelės atsiradimo "pabirose" yra kaltas visų pirma Jašinsko būvęs tiesioginis viršininkas — skyrininko pavaduotojas, sumanus eilinis, vėliau į grandinius paaukštintas, lietuvis, kaimo berniškis Mazūras; nuo pat pirmųjų į kariuomenę (5 p. p. 4-ją kuopą, kapit. Jurgio Brusoko vadovaujamą) atvykimo dienų anas vyrukas jauniems kareiviams pradėjo aiškinti apie pavienio kario reikšmę mūšiuose, apie svarbą mokėti naudoti pavestą ginklą ir tą ginklą vertinti, apie suteikiamos paramos svarbą bėdoje patekusiems kitiems kovotojams ir daliniams ir t. t. Sumanus buvo eilinis, vėliau į grandinius paaukštintas, skyrininko pavaduotojas Mazūras. Jis laisvalaikio metu susigriebęs kelis ar keliolika jaunų kareivių, pildavo jiems į galvą karo mokslo išmintį, prisisemtą mokomoje kuopoje ir atitinkamuose karo statuteose.

Girdėję skyrininko pavadotojo Mazūro išvedžiojimus, vėliau, klausydami labai rimto, giliai išsimokslinusio ir karo meną puikiai išmanančio general-štabo pulkininko Talat-Kelpšos "pėstininkų taktika" paskaitų, ne kartą gerėjosi, jog eilinio kario mokymas sutinka su aukšto generalinio štabo karininko išvedžiojimais.

Karo statute, kaip nepakeičiama teisybė, buvo maždaug toks paragrafas: "Pavojuje arba grėsmingon padėtin patekusiam daliniui ar didžiuliam kariuomenės junginiui, norint jį efektyviai paremti ir jį išgelbėti, siunčiama jam parama privalo būti pakankamai stipri, didelė ir laiku suteikta. Jeigu to nepaisoma, pagalba yra bevertė".

Grįžkime prie tiesioginės temos ir pažiūrėkime, kaip vyko suomių-rusų karas 1939-1940 m. Tas karas tęsėsi nuo 1939 metų lapkričio mėnesio 30 dienos iki 1940 metų kovo mėn. 12 dienos.

1939 metų lapkričio mėnesio 30 dieną raudonoji Rusija, nepaskelbusi karo, puolė Suomiją. Sovietų aviacija bombardavo Helsinkį (Suomijos sostinę) ir kitus miestus, karo laivynas daužė Suomijos uostus, o raudonosios armijos žemės daliniai vykdė puolimą visu Rusijos-Suomijos pasienio frontu. Gerai paruoštų ir moderniais ginklais apginkluotų apie 20 Rusijos divizijų 955 mylių (1528 kilometrų) frontu veržėsi į Suomijos teritoriją. Suomijos armija, turėjusi tik 3 pėstininkų divizijas, vieną kavalerijos brigadą ir vieną tankų kuopą, papildyta sumobilizuotais paruoštais ir pusiau karui apmokytais rezervistais, generolo (vėliau maršalo) Carl Gustaf Emil von Mannerheim'o vadovaujama, pasitiko puolantį priešą penkiuose skirtinguose ruožuose — sektoriuose. Pagrindinė rusų ofenzyva buvo vykdoma vadinamoje Mannerheimo linijoje 70 mylių platumoje Karelių sąsmaukoje. Kas buvo Mannerheimo linija? L. Enciklopedijoje apie ją sakoma:

"Mannerheimo linija — suomių sustiprintųjų linija Karelijos sąsmaukoje į šiaurės vakarus nuo Suomijos-Rusijos sienos, pastatyta 1929-1939 m. ir pavadinta maršalo Mannerheimo vardu. M. Linija tęsėsi nuo Taipale prie Ladogos, išilgai Stuvanto ir Vuoksen ligi Vuokselą, iš ten į pietų vakarus per Summą ligi Muurilą" prie Suomijų įlankos; iš viso 125 km. frontas. Mannerheimo liniją 1939 metais sudarė 90 betoninių sustiprinimų (kulkosvaidžių bunkerų ir slėptuvių), iš kurių 67 buvo senesnio tipo, ir prie Stuvanto-Vuokseno fronto šešios 7,62 cm. baterijos. Linija gynybiniui galėjo naudotis pakraščių artilerija prie Ladogos ir Suomijų įlankos. Svarbesnėse vietose buvo taip pat griovių ir akmeninių kliūčių. 1939 m. vasarą ir rudenį M. linija papildyta lauko sustiprinimais. 1939 žiemos karo metu sovietų pajėgos buvo sustabdytos prie M. linijos gruodžio mėnesio 9 d. Tą laiką suomių sunaudoję bestatydami lauko tvirtovę užpakalinės linijose. Tik po ilgo šaudymo 1940 m. vasario mėnesio 1 d. rusai tegalėjo pulsti dideliu mastu ir priversti dešinįjį suomių sparną traukti Viipurio kryptimi..." (L. Enciklopedija 17 tomas, 248 psl.). Kaip tas vyko?

Keturios sovietų puolamosios grupės į šiaurę nuo Mannerheimo linijos 1939 m. gruodžio mėnesio pradžioje giliai įsilaužė į suomių pozicijas, bet 1940 m. sausio mėnesį suomiai, didelių šalčių metu ir miškais apdengtame terene, papildę gynybos jėgas sumobilizuotais slidininkais, atkirto raudonosios armijos daliniams tiekimo ir susisiekimo kelius ir privertė juos trauktis atgal. Kai kuriose vietose rusai turėjo atsitraukti net už savo išilkių pozicijų. Suomiai 1940 m. sausio mėnesį pliekė kailį raudoniesiems užpuolikiams, sunaikindami išilgi-

(Nukelta į 7 psl.)

MELAS APIE DONELAITIŲ

Donelaitis yra laisvųjų lietuvių poetas,
o ne bolševikų propagandos įrankis.

Rašo STEPAS VIKINTAS

Bolševikinė lietuvių spauda rusų okupuotoje Lietuvoje triumfoja, kad Kristijonas Donelaitis jo 250 gimimo metų sukakties proga yra sovietinėje Rusijoje labai įvertinamas. Girdi, jo vardas Maskvoje ir kitur yra pavadintos gatvės. Lietuvoje — mokyklos, jo raštai verčiami į bolševikų pavergtų tautų kalbas. Deja, Donelaitis, jei būtų gyvas, tikrai nesidžiaugtų šita pagarba, nes jam būtų maloniau gyventi ir kurti lietuviškame Toluškiemyje, o ne surusintame Hjinsoke. Jis gal galėtų slapta sukurti ir naujus "Metus", kur apdainuotų šiuo dienų kolūkiečius, jų vargus, sielvartus ir vergiją, moderniąją baudžiavą, kurią turi išgyventi dabartiniai lietuviai ūkininkai. Be abejo, toks Donelaitis ne tik nebūtų bolševikų gerbiamas, bet būtų ir persekiojamas. Vargšai mirusieji poetai! Jie nebegali protestuoti...

Paziūrėkime, kaip bolševikiniai lietuvių literatūros istorikai begėdiškai meluoja apie Donelaitį. Prieš mano akis gulė "Lietuvių literatūros istorija", kurią redagavo Kostas Korsakas, marksistinis literatūros istorikas ir bolševikinis tendencinis kritikas. Ši istorija yra išleista 1957 m. Vilniuje. Joje apie Donelaitį be kitko taip parašyta: "Buržuazijos viešpatavimo Lietuvoje metais lietuvių literatūroje įsigalėjo dekadentinės tendencijos. Oficialioji "madingoji" literatūra, kuri orientavosi į buržuaziją ir valdančiąją biurokratiją, kapstėsi miesčioniškojo gyvenimo drumzlėse, pataikavo buržuazijos polinkiams arba, iš dalies nuo jos atitrūkęsi, skendėjo individualistinėse, pesimistinėse nuotaikose. Šioje literatūroje Donelaičio kūrybos tradicijos buvo visiškai paneigtos. Donelaičio realizmas, demokratizmas, liaudiškumas, išraiškos paprastumas buvo svetimi tiek buržuazijai, tiek ir jai skirtos literatūros gamintojams" (žr. minimo veikalą 300 p.).

Pirmiausia didelis melas yra skelbiamas apie Nepriklausomybės laikų literatūros pobūdį. Nepriklausomybės laikais lietuvis rašytojas buvo laisvas kurti tai, ką jis mastė, ką jis išgyveno. Jo niekas nevertė pataikauti buržuazijos polinkiams ar kapstyti miesčioniškojo gyvenimo drumzlėse. Tik prisiminkime J. Grušo "Karjeristus", Putino "Altorių šešėly", "Križę", tuoj suprasime, kad bolševikinis istorikas meluoja per visą pilvą. Nepriklausomybės laikais lietuvis rašytojas laisvai galėjo pasirinkti temas, problematiką, žanrą, vaizduojamojo gyvenimo ir nuotaikų pobūdį.

Melas taip pat, kad Donelaičio kūrybos tradicijos buvo visiškai paneigtos. Ne Cvirka ir ne Tilvytis tęsė Donelaičio literatūri-

nes tradicijas, bet K. Binkis, V. Krėvė ir kiti mūsų kaimo vaizduotojai buvo Donelaičio tradicijų tęsėjai.

Toliau bolševikinis istorikas, kalbėdamas apie Donelaitį, sudaro įspūdį, kad tik bolševikai tinkamai įvertino Donelaitį. Tai yra akiplėšiškas melas. Nepriklausomybės laikais Donelaitis buvo labiausiai vertinamas mūsų klasikas. Prof. M. Biržiška, kuris buvo Humanitarinių Mokslų Fakulteto senosios lietuvių literatūros profesorius, su didele meile kalbėdavo studentams apie Donelaitį. Jis dažnai skaitė epizodinius kursus apie Donelaitį. Jis parašė bent kelias knygas apie mūsų talentingą poetą. "Metai" — rašo prof. M. Biržiška — yra tai kilniausias lietuvių ir vienas žymiųjų visuotinės literatūros kūrinių. Lietuvių literatūros istorijoje "Metai" pradeda naują jos gaidynę. Senoji gaidynė tenkinosi tikiškiniais raštais, kurių viengiesmės ir giesmynai teturėjo kiek bendra su poezijos daine. Kad ir turėdami šioki tokio ryšio su mūsų senosios gaidynės raštija, "Metai" daug daugiau turi savyje naują ir skirtingą. Tosios naujybės apsireiškia nauju turiniu ir nauja forma. "Metų" turinys nesitinka tikiškinės poezijos sritimi, bet yra pasaulinis, kad ir giliai tikišcio, net kunigo, sumestas, ir turi platesnės visuomeninės ir tautinės reikšmės. Baudžiavų ir kalbos klausimai yra "Metuose" iškėlę aukščiau už kitus, tirdami į mūsų tautos sąmonę gyvais, graudžiais, skambiais vaizdingo hegzometro garsais. Jokis kitas mūsų poezijos kūrinytis neturi tokios svarbios mūsų literatūro-

SPAUDOS PABIROS

(Tęsinsys iš 6-to pusl.)

divizija ir tankų brigadą ir sukaulydami dalimis raudonosios armijos divizijas, vykdydamos puolimą centrinėje ir dalinai šiaurinėje Suomijoje. Rusai,

je reikšmės, kaip "Metai" (žr. M. Biržiškos "Donelaičio gyvenimas ir raštai". III leidimas, "Vairo" B-vės leidinys, Kaunas, 1927 m. 166 psl.).

Ne tik Lietuvos universitete, bet ir gimnazijose bei kitose mokyklose Kristijonas Donelaitis buvo plačiai nagrinėjamas, atmintinai mokomasi jo raštų, rašomos studijos, straipsniai, rašiniai apie šį lietuvių poezijos kūrėjų. Man pačiam teko 1925 — 26 m. ir 1927 — 28 m. dėstyti lietuvių kalbą ir literatūros istoriją Šakių ir Alytaus gimnazijų vyresniųjų klasių mokiniams. Kiek prisimenu, daugiausia aiškinkdavau ir kalbėdavau apie Donelaičio, Žemaitės ir Vaižganto kūrybą. Taip pat ir Lindė-Dobila Panevėžyje labai plačiai dėstė apie Donelaitį. Taigi Nepriklausomybės laikais Donelaitis buvo ne mažiau, o dar daugiau gerbiamas, negu bolševiku. Tik laisvės metais Donelaitis netaikavo jokiai partinei propagandai, kaip dabar jis Lietuvoje yra panaudojamas komunistinei propagandai, bet jis buvo visų laisvųjų lietuvių mylimas poetas, visos nepriklausomos tautos dainius.

Tremtyje labai gražiai pasielgė JAV PLB Kultūros Taryba, PLB Vyriausioji Valdyba, kurios ėmėsi iniciatyvos ir šiuos metus paskelbė Donelaičio metais. Juk Donelaitis lietuviškai dainuodamas Lietuvą gyrė! Tai pirmasis lietuvis, kuris Lietuvos vardą iškėlė į tarptautinę plotmę. Todėl jis nusipelnė ne tik šių metų, bet amžiną lietuvių tautos pagarbą ir meilę.

skaudžiai gavę į kailį, buvo priversti perorganizuoti savo pajėgas ir visą vadovybę. Vyriausiu karo fronto vadu buvo paskirtas maršalas S. Konstantinovič Timošenko. Jis prieš Mannerheimo liniją (125 km. plotyje) sukonzentravo apie 300,000 (tris šimtus tūkstančių) puolimui paruoštų ir smarkiai ginkluotų karių, remiamų galingos artilerijos ir aviacijos pajėgų. Nuo 1940 m. vasario mėnesio 1 d. iki to mėnesio 10 dienos suomių įtvirtinimai buvo bombarduojami nepaprastai intensyviai ir galingos artilerijos, kasdien paleidžiant po 300,000 įvairaus dydžio sviedinių. Tokia uraganiška ugnis, suomiams neturint pakankamai artilerijos bei aviacijos reikalingam atkūrimui, palaužė suomių gynybos pajėgas. (O ką tuo laiku daro laisvosios pasaulio tautos, pažadėjusios suomiams paramą?). Po tokio peklisko artilerijos ir aviacijos ugnies paruošimo rusų pagrindinės jėgos 1940 m. vasario mėnesio 14 d. (kada laisvojo pasaulio suverbuoti neapmokyti savanoriai dar buvo tik ruošiami mūšiams) pradėjo pulti Summa miestą, kurį užėmė vasario mėnesio 16 dieną. (Nė vienas iš laisvųjų tautų atsiųstas karys tame mūšyje nedalyvavo). 1940 m. vasario mėnesio 23 dieną rusų lėtvina priartėjo prie Viborg-Viupuri 7 mylių atstume nuo to raktinio Mannerheimo linijos vakarinio sparno miesto. Suoniniai, atkakliai gindamiesi, pėda po pėdos traukėsi atgal ir tik dytem savaitėm praėjus po karžygiško gynybos (čia nuo vasario mėnesio 22 jau dalyvavo ir švedijos savanorių dalinėliai P. Žilio teigimu) rusams pasisekė į tą miestą įsiveržti kovo mėnesio 11 dieną 11 valandą ryte. Po to suomių paprašė taikos...

(Bus daugiau)

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

SIUNTINIAI—DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klįjenti patogumai prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RUSIŠIOS PREKIŲ.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENDALE, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	PH 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAA AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAA AVENUE	—	TO 9-3980

Lietuviška šeima iševijoje

Kai mūsų vaikai paauga ir pradeda sparnai jiems augti, visa savo jauna siela jie ruošiasi keliauti. Ir taip, vienas po kito, apleidžia lizdą, ir kol tėvai suprato, kas atsitiko, jų tik tuščias lizdas liko. Ir niekas ne-bepapildys to lizdo, jokia galia, nes tokia yra Dievo valia!

Taip gyveno sau viena lietuviška šeima. Papeikti niekas jos negalėjo; ji buvo lietuviškos šeimos pavyzdys.

Dievą garbino, mylėjo, giesmės visad tenai skambėjo. Graži šeima tai buvo, niekad barnių ten nebuvo; viską juokas ten lydėjo, niekad, niekas neliūdėjo.

Jų keturi sūnūs, kaip ažuolai, taip jie gražiai nuaugę. O jų jauniausia dukra mylimiausia buvo lepūnėlė, ir kaimynai ją mylėjo, ir į padangę kėlė.

Taip gyveno jie laimingai, viską tvarkė išmintingai. Kai visi vaikai subrendo, į pasaulį juos išleido.

Prieš išleidžiant, tėvas tarė: "Mūsų mylimi vaikai! Jūs, apleidžiat mus, gal būs visai. Gal jūs niekad nebegrįšit, bet tikiuosi, kad išvykus jums svetur, mums sarmatos jūs nepadarysit. Jūs važiuokit; kaip sunku mums, pasakyti negaliu! Vieno tik prašau visų — neparveškit, svetimų žmonų!"

Ir vaikai, atsisveikinę tėvus, išsisklaidė po visus pasaulio kraštus. Vienas į kariuomenę išėjo; antras, laivu išplaukt turėjo. Trečias, aukštą moksląėjo; ketvirtas, pasiliko su tėvais, ir gyventi jiems padėjo. O jų dukrą, išvažiavo studijuoti, didžio mokslu sau ieškoti.

Taip, praėjo keli metai. Ir kai laikas jau atėjo, vaikai į namus grįžt pradėjo. Pirmas sūnus iš kariuomenės sugrįžo. Kai prie savo tėvų priėjo, šalia jo, jauna žmona stovėjo.

— Štai, mama, parvežiau aš Jums savo žmoną. Tiesa, graži mergaitė, bet... ne lietuvaitė!

Paprašė tėvai savo martelę, kad pasakytų nors vieną lietuvišką žodelį. Bet martelė nutylėjo, nes lietuviškai kalbėti nemokėjo. Ir tik savo vyrui tarė: "Aber Fritz, ich verstehe hier, gar nichts". Ir kai sūnus šalia žmonos stovėjo, tėvai, liūdnei į sūnų pažiūrėjo!...

Kai pasaulį aplaukęs, antras jų sūnus į namus atplaukęs ir tėvams pasakęs "Mano mylimi tėveliai, parvežiau aš Jums martelę. Žinau, kad norėjot turėti lietuvaitę, bet, deja, ji tik prancūzaitė!"

Antrą kartą, tėvai atsiduso liūdnei. Kaip sunku pradėti, su svetimtaute kalbėti! O prancūzaitė, smarki mergaitė! Ir dėlto, kad ji tėvų suprast negali, pasitraukė sau į šalį.

Bet, štai, ir trečias sūnus, grįžo iš mokslų aukštų. Tėvai, niekad nemanė, kad gaus marčią ispanę.

"Mylimi tėvai! Štai mes čia abu Jūsų vaikai! Čia, Jūsų marti; ji, nebus per daug karti, nes lietuviškai nemoka kalbėti, tad turėsite daugiau visi tylėti..."

B — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 21, 1964

Tėvai, į marčią pažiūrėjo, netarę nė žodžio šalin nuėjo.

O jų duktė mylimoji, vėjaisėjo. Vietoj mokslu, po kalnus sau čiužinėjo. Taip bečiuoždamal kalnuose, atsigėrus per daug džino, ištekėjo sau už kino! Kai namo ji parvažiavo, nuo tėvų, net bart negavo; ir jos vyro kino, net ir kalbint nemėgino.

Tave, dukrele mūsų miela, mes auginom, lepinom, mylėjom; davėm viską, ką tikrai galėjom. Gaila, kad per daug padangėse sklandai, ir lietuvių vyro, sau nesuradai. Mums, nereikia vyrų svetimų, tiek daug turime savų!

Ir kai visi kartu suėjo, niekas tarp savęs susikalbėti negalėjo. Vieni vokiškai kalbėjo, kiti ispaniškai murmėjo. Tarp prancūzaitės ir kiniečio, pirštų kalbaėjo... Tėvai tik į visus žiūrėjo: tokio Babelio, jie niekad neregėjo.

Vieni metai taip praėjo. Kai kada, dar girdėjosi lietuvių kalba, bet ir ji mažėjo, nes seni tėvai vis daugiau tylėjo. Tokios nuotikos sunkios, niekas negalėjo kęsti ir beveik visiems kartu, viena mintis pradėjo bręsti.

Ir štai, vienas sūnus tarė: "Nežinau, kas tai padarė, bet visi gavome patirti, kad atėjo laikas visiems mums išsiskirti. Mano žmona, jaučiasi čia svetimta. Tiesa, pastangų ji nedaug dėjo tėvų meilei įsigyti, tad tos meilės neįgijo, tad geriau abudu grįšim mes į Vokietiją!"

Jau ir antras atsiliepia: "Nors atrodo gal ir keista, neturiu ir aš vilčių, kad kas nors čia pasikeistų. Bet, tik vieno negaliu suprasti, kas čia kaltas? Mes vaikai, ar mūsų tėvai?! Aš manau, kad mes kalčiausi iš visų: tėvas, mus išleisdamas įspėjo neparvežti svetimų žmonų! Savo tėvo nepaklause, nešame dabar mes bausmę... Nepasitikiu aš žmona savo, per taip trumpą laiką, ji kelius kartus, mane apgavo! Ją nuvešiu į Paryžių; pats, pas Jus aš vėl sugrįšiu."

— Mano žmona ispanė, buvo čia per daug smarki, o per tai nebuvo Jums gera marti; o be to dar karšto kraujo, nusibodo man, noriu aš pradėt gyventi iš naujo! Į tėvynę jos nuvyksiu, tenai ją aš ir paliksiu. Pats, kitur kur iškeliausiu, gal dar lietuvaitę gausiu!

Duktė, trumpai tarė: "Per ilgai aš čia sėdėjau, per maž pramogų turėjau. Aš, apleidžiu Jus visus ir kartu su savo kinu, grįžtu vėl aš į kalnus!"

Ir apsiverkė tėvai, kur gi dingo jų vaikai? Kas paguos senus tėvus? Tiesa, liko dar vienas sūnus; jis paguos, už visus kitus vaikus.

Tas sūnus, jų neapgavo, ir atvedęs jiems mergaitę savo, tarė: "Mano mylimi tėveliai! Ilgą laiką Jūs kentėjot, tad aš atvedžiau Jums marčią tokią, kokią Jūs norėjot. Parvedžiau, aš Jums mergaitę, darbščią, gražią lietuvaitę. Jūs, ją gerbkite ir mylėkite, ir lietuviškai kalbėkite!"

Tai vienintėlis sūnus, kurs pradžiugino tėvus. Dabar šeimą jie turės, ir lietuviškai kal-

ALVINA GIEDRAITENĖ

dainuos jubiliejiname Naujienų koncerte balandžio 26 dieną Lietuvių Auditorijoje. Alice Stephens dainininkų chore Giedraitienė yra solistė.

EUROPA JUNGIASI...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

Mount Blanc tunelis

11.600 m. ilgio (12.687 jardai) jungs Entreves — Val d'Hosta su Prancūzijos aukštuti ne Savoja prie Chamonix. Ir šie darbai artėja į baigmę. "Mount Blanc" darbus vykdo kartu iš abiejų pusių italai ir prancūzai. Jau 1962 m. rugpiūčio 14 d. abiejų tautų darbininkai šio kalno masivo vidury atšventė iškilmingą susitikimo valandą: tunelis numatomas atidaryti susisiekimui šių metų rudenį. "Mount Blanc" kalno viršūnė yra 4.810 m. aukščio.

Tuneliai — kaip grybai po lietaus

Ruošiamasi naujų tunelių prakashimo darbams: Frejus, Spluga, Stelvio. Ypač iškeltas Ciriaga projektas. Jo ilgis 12.840 metrų (14.368 jardai). Jo pradžia išeis iš Valdieri Italijos lygumų ir slėnių ir eis iki Vesubio lygumų. Šiuo projektu norima sujungti Italijos Po upės slėnio žemumas su Cote d'Azur lygumomis.

Gal bus rekordinis (ilgio atžvilgiu) tunelis po Frejus kalnynais: jo ilgis 16.000 m. (apie 10 mylių). Prasidės Bardonechia to Modane ir jungs Turiną su Prancūzijos Grenobliu, Lyonu ir Paryžium. Darbai bus pradėti dar šiais metais.

bės!...

Dar norėčiau aš pridėti, kad negalim daug norėti, jei sukurta jau yra nelietuviška šeima. Ir kada šitaip įvyksta, tokios šeimos greit pranyksta; išvažiuoja kur kitur, arba traukia sau svetur. Ir jei taip bus daugiau, tai pamažu, mes neteksim daug lietuviškų šeimų!

Bronė Variakojienė

1963 m. Čikaga.

Vis nauji planai — kaip grybai po lietaus — stebina pasaulį. Vienas projektų yra Spluga tunelio prakashimo planas. Šiuo projektu norima sujungti Lombardiją su Šveicarija. Ši autostrada labai suartins Milaną ir Žiurichą.

Dar noriu paminėti Stelvio vardo projektą. Jo ilgis 9000 m. (9841 jardas). Paskirtis: sujungti Lombardiją su aukšt. Adige (tarp Bornio ir Spondigna). Dar paminėtinas Brennerio kalnų tunelis. Jis sujungs Vipiteno su Innsbrucku. Tai tokiais nuostabiais laimėjimais technikos srity puošiasi Europa. Šis tunelis labai sutrumpins kelių tarp Italijos ir Centrinės Europos.

Norime ar ne, Jungtinė Europa jau išėjo iš idėjų stadijos. Įsteigimas (6 valstybių) bendros rinkos, panaikinimas muitų ir vizų šiame regione, o dabar technikos laimėjimais — tuneliais vainikuojant Jungtinės Europos sąjūdį, matome, jog iš dvasios pasaulio išeinama į praktinį gyvenimą. Einama prie jungtinės Europos (turiu galvoj Vakarų Europą) auklėjime - švietime, prekyboje, gamyboje, ginkluotose jėgose, o dabar Europa apjungiamas tuneliais po kalnynais ir net po Lamanchu. Beveik tikra, jog nebe tolimoj ateity Anglija su Prancūzija turės sausumos kelio susisiekimą.

Kalbant apie Italiją, reikia prisiminti, jog (be Vatikano) tai vienintėlis valstybė, kuri Romos "Radio Televisione Italiana" duoda pavergtajai Lietuvai tarti tiesos žodį pavergėjui. To žodžio kažkodėl neturi ten nei latviai nei estai. Kalbama Romos laiku: 20.50 iki 21.10 val.; ke/s 7275; bangų ilgis — 41.24 ir ke/s 5960 — 50.34.